

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

*Випуск наукового збірника присвячений 450-річчю
Пересопницького Євангелія*

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Рівне – 2011

ББК 63.3(4Укр)
А–43
УДК 94(477)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на III Міжнародній науковій конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів 7-8 грудня 2011 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Остріг).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугасва Людмила Михайлівна, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 25 листопада 2011 р.*

Свідотство про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 29,
історико-соціологічний факультет РДГУ

36. Універсализм у хліборобській ідеології (лист до професора Яворського (Переклав Євген Томашівський). – Прага : Український стяг, 1926. – 16 с.
37. Федевич К. К. Интеграция галицийских украинцев в польское государство в 1920–1930 гг.: дисс. ... канд. ист. наук : спец. 07.00.03 / Клементий Клементьевич Федевич. – М., 2005. – 190 с. – Библиогр. : с. 185–190.
38. Фелінські М. Українці у відродженій Польщі / М. Фелінські. – Л., 1931. – 119 с.
39. Хомишин Г. Пастирський лист «Про політичне положення українського народу в Польській державі» / Григорій Хомишин. – Л. : Діло, 1931 – 38 с.
40. Хомишин Г. Пастирський лист до духовенства і вірних Станіславської Єпархії «Про грозу духовної руїни» / Григорій Хомишин. Другий наклад. – Л., 1933 – 39 с.
41. Хомишин Г. Українська проблема. Написав для духовної і світської інтелігенції українського народу Г. Хомишин / Григорій Хомишин. – Б.-м., 1932. – 184 с.
42. Шаповал М. Ляхоманія (Наша доба). Соціально-політичний нарис / Микита Шаповал. – Прага : Вільна спілка, 1931. – 287 с.
43. Швагуляк М. Українці і Польська держава: між конфронтацією та порозумінням (кінець 1920-х – 1935 роки) / М. Швагуляк // Вісник Львівського університету ім. І. Франка. Серія історична. – Л., 2003. – Вип. 38. – С. 368–405.
44. Штикало Д. Над світом сяє хрест меча / Дмитро Штикало. – Л., 1936. – 48 с.
45. Юзевський Г. Замість щоденника / Г. Юзевський // Роде наш красний... Волинь у долях краях і людських документах; Ред. коллег. І. Д. Олексеюк, Г. В. Бондаренко, В. С. Зубович та ін. Т. II. – Луцьк : Вежа, 1996. – С. 188–243.
46. Belcikowska A. Stronnicwa i Związki Polityczne w Polsce / Alicja Belcikowska. – Warszawa, 1925. – 1086 s.
47. Organizacje i stronnicwa polityczne na Wołyniu. Opracowane przez wydział bezpieczeństwa województwa Wołyńskiego w Łucku. – Łuck, 1932. – 44 s.
48. Polskie Legalne Stronnicwa Polityczne. – Warszawa, 1934. – 115 s.

УДК 94(437)«1918/1938»

Багрій Тетяна

СУЧАСНА ЧЕСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).

У статті автор аналізує стан сучасної чеської історіографії щодо питань соціально-економічного становища Чехословаччини у міжвоєнний період.

Ключові слова: соціально-економічне становище, економічна криза, промисловість, Чехословаччина, історичні дослідження.

В статье автор анализирует состояние современной чешской историографии по вопросам социально-экономического положения Чехословакии в межвоенный период.

Ключевые слова: социально-экономическое положение, экономической кризис, промышленность, Чехословакия, исторические исследования.

In the article the author analyzes the state of modern Czech historiography on issues of the social and economic situation in Czechoslovakia in the interwar period.

Key words: social and economic situation, economic crisis, industry, Czechoslovakia, historical research.

Ліквідація трьох могутніх монархій після закінчення Першої світової війни створила цілком нову ситуацію не лише на політичній арені європейських країн, але й в економічній сфері. У Центральній та Східній Європі утворились самостійні держави, які прагнули створити свою національну економіку та обгородитись високими митними бар'єрами. Таку ж саму нову умову для розвитку свого економічного простору принесло утворення Першої Чехословацької республіки. Завдяки відносно сильній промисловості та розвинутому товарним виробництвом, на території новоствореної чехословацької держави відбувались більш помітні зміни, а ніж у інших регіонах Центральної і Східної Європи.

За останні двадцять років рівень соціально-економічного становища у міжвоєнній Чехословаччині стала об'єктом досліджень чеських (Лаціна В., Слезак Л., Карнік З., Гарна Й., Патека Я. та ін.), словацьких (Галлон Л., Голец Р. та ін.) та іноземних науковців (Егню Х., Блеквуд Л.). Як правило, проблематика їх досліджень характеризувалась здебільшого комплексним аналізом тогочасних подій, стану соціально-економічного становища країни сучасними істориками, порівняльним аналізом соціально-економічної ситуації в Чехословаччині та в інших європейських державах, тощо.

Метою даної статті є аналіз чеської історіографії за останні два десятиліття щодо питань соціального та економічного становища Чехословаччини у міжвоєнний період. Для досягнення мети потрібно вирішити завдання: висвітлити основні питання, на які звертала увагу чеська історіографія в даний період.

На початку 90-х років спостерігається зацікавленість дослідниками економічними аспектами у становленні міжвоєнної Чехословаччини, що стало причиною появи цілої низки публіцистичних та історичних студій, де науковці виявляють основні проблематичні напрямки в соціальній та економічній сфері того періоду. Так, праці «Утворення чехословацької економіки у 1918 – 1923 рр.», «Золоті роки чехословацької політики 1918 – 1929 рр.» дослідника Лаціни В. показують надзвичайно важливий комплекс питань щодо утворення нової чехословацької економіки та її аспектів [17; 18]. Автор висвітлює не лише розвиток економіки у 1918 – 1929 рр., але й визначає фактори і тенденції тогочасного економічного росту, що були при формуванні Першої Чехословацької республіки тощо. Історик вважає за потрібне зробити акцент на загальний економічний розвиток міжвоєнної Чехословаччини, і його основні компоненти, обґрунтувати причини змін у промисловості, сільському господарстві. Предметом своєї зацікавленості науковець називає і фактори росту (передусім, інвестиція, модернізація) та економічну політику. Однак він стверджує, що на розвиток чехословацької економіки впливали не лише економічна політика держави, а й діяльність професійних та галузевих підприємницьких організацій. Про соціальну політику дослідник згадає лише в тому випадку, коли відбувався її вплив на економічний розвиток. Значну увагу Лаціна В. приділяє і тому фактору тогочасного періоду, як процес економічної інтеграції чеських земель із Словацькою та Підкарпатською Руссю, причому він робить наголос на ситуацію, яка склалась на територіях так званих історичних держав, і не забуває про специфіку Словацьчини. В сьогоденні ця тематика є предметом активного дослідження словацьких істориків-дослідників [18, с. 7]. При підготовці публікації дослідник Лаціна В. спирається на результати своєї багаторічної роботи з історії сучасної економіки, зібрані у ряді аналітичних публікацій та студій. Для отримання картини формування чехословацької економіки міжвоєнного періоду та її розвитку у двадцятих роках, велику роль відіграли дослідження істориків економічного становища ХХ століття, що опубліковувались в останні двадцять років. Деяким дослідженням автор дає оцінку та робить аналіз, прикладом цього є стаття Лаціни В. у збірнику матеріалів конференції «Рефлексія історії Першої Чехословацької республіки», де автор аналізує економічний розвиток міжвоєнної Чехословаччини у новітній історіографії [19].

Привертає увагу також спільна праця провідних дослідників Лаціни В. і Слезака Л. «Державна економічна політика в економічному розвитку Першої Чехословацької республіки», де автори відзначають, що державна економічна політика є суб'єктивною складною частиною міжвоєнного економічного розвитку Чехословаччини, причому відігравала надзвичайно важливу роль у перших післявоєнних роках [20]. Історики дослідили, з одного боку, принципи, з яких виходила державна економічна політика, а з іншого, фактори, які допомагали формувати економіку держави [20, с. 5].

На думку історика Лаціни В., період 1918 – 1929 рр., з точки дивотривалих економічних тенденцій, був продовженням динамічного росту чеських земель, що розпочався ще у 90-х роках ХІХ ст.. З економічно-політичної точки зору, новостворена держава на перший план вивела формування нової самостійної чехословацької економіки, що повинна була важко змагатися за сприятливе місце у світовій економіці [18, с. 11]. Як пише дослідник, значні зміни у економічному житті міжвоєнної Чехословаччини відбулись у сфері збуту промислового виробництва, видобування сировини та використання національного доходу [17, с. 5]. Формування нової економіки, як вважає Лаціна В., не було одноразовою акцією, а тривалим процесом, хронологічні рамки якого сягали з 20-х по 30-і роки минулого століття. Перший етап цього процесу відбувався до 1923 року. Змістом цього етапу було утворення єдиної митної території із єдиною валютою, створення чехословацького ринку, а також перші кроки до нового внутрішнього поділу праці, що спричинили структурні зміни, здебільшого у промисловості. Автор подає комплексну картину творення чехословацької економіки, зважаючи на як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори того процесу. Перш за все Лаціна В. приділяє увагу економічній самостійності Чехословаччини і розірвання зв'язків із колишніми центрами монархії – Віднем та

Будапештом. При цьому, історик робить акцент на економічну політику чехословацької держави, яку визначала, ще з самого виникнення республіки, фінансова група Промислового банку (Živnostenské banky) [17, с. 6]. Дослідник оцінює велику роль Промислового банку та його керівника Я. Прайса в економічному житті країни.

Саме фінансисту Я. Прайсу присвячена праця «Банкір Першої республіки. Життя Ярослава Прайса» сучасного чеського дослідника Косатіка П., де автор описує життєвий шлях відомого економіста, керівника Промислового банку, його взаємовідносини з провідними політиками і т. д. [15]. У праці вказано, що діяльність Прайса у Промисловому банку, на початку 20-х років, відбувалась у процесі нострифікації та зусиль щодо реорганізації на нових засадах чехословацького промислового виробництва [15, с. 79]. Косатік П. вважає, що процес нострифікації розпочав період впливу Промислового банку на державні фінансові установи: банк виграв вирішальні позиції у Асоціації чехословацьких банків, а також мав значний вплив на Банківське управління при Міністерстві фінансів, пізніше це Національний чехословацький банк [15, с. 71].

Явищу нострифікації той же історик Лаціна В. присвячує один із розділів монографії «Формування чехословацької економіки у 1918 – 1923 рр.», стверджуючи, що цей процес був важливим моментом в економічному житті Чехословаччини у перших післявоєнних роках [17]. А в статті під назвою «Нострифікація компаній, розташованих в Австрії (1919 – 1929 рр.)» історик акцентує увагу на тому, що нострифікація відіграла визначну роль у економічних відносинах Австрії та Чехословаччини у міжвоєнний період [14, с. 11]. На його думку, нострифікація в Чехословаччині включала два аспекти, що відображали національний характер того часу. По-перше, перенесення місцезнаходження великих компаній на територію нової держави, яке зміцнювало б його економічну самостійність. По-друге, переведення капіталу, що забезпечило б чеським підприємницьким верствам економічну та фінансову перевагу в Чехословацькій республіці [14, с. 12].

Становищу банків, передусім, Промислового та Аграрного, приділяють увагу і дослідники Беранова М. та Кубачак А.. Вони зазначають, що поступово в республіці відбувалось зміцнення залежності промисловості та економічного життя від банків: проводились посередницькі акції, а також надавались позики для підвищення рівня промисловості. З другої половини 20-х років XX століття, ці підприємницькі організації здійснювали, за допомогою політичних інструментів влади, сільськогосподарської промисловості та кооперативних спілок, сприятливу економічну та політичну ситуацію, яка зміцнювала їх позиції у всіх сферах соціально-економічного життя [3, с. 311].

Публікація «Історія сільського господарства в Чехії і Моравії» історика та археолога Беранової М. та історика, юриста Кубачака А. є першою комплексною монографією, що охоплює розвиток сільського господарства за періоду його зародження і до 1989 року, враховуючи світові та центральноєвропейські обставини [3]. Вони стверджують, що дана тематика охоплює малу кількість літератури як у чеській бібліографії так і в світовій, зазначаючи, що найбільш досліджена ця проблематика німецькими вченими, які ще у 60-х роках, а згодом і наприкінці 90-х років минулого століття та перше десятиліття XXI століття, опублікували результати досліджень з історії сільського господарства чеської держави [3, с. 9].

Беранова М. та Кубачак А. вважають, що головне значення еволюції сільського господарства та соціального становища сільськогосподарського населення в чеських землях, у 20-х роках XX століття, полягало у загальному характері суспільного розвитку, де вирішальну роль відігравали капіталістичні відносини. Саме вони обумовлювали та прискорювали розвиток виробничих сил, визначали характер соціальної структури сільськогосподарського населення та становище окремих верств землеробів, що часто супроводжувалось складними відносинами між ними [3, с. 307]. Сприятливий економічний розвиток, що стосувався землеробства, довго не тривав. Наприкінці 20-х років визначилось, що кон'юнктура чехословацького землеробства була підтримана швидше митною охороною, а ніж використанням внутрішніх ресурсів (механізація, раціоналізація) [9, с. 181].

Науковець Карнік З. пише, що соціальне розшарування населення хоча й не характеризує економічний розвиток Чехословаччини; однак є показником, що достатньо вказує про яку стадію соціально-економічного розвитку країни йдеться. На його думку, головним критерієм економічного розвитку країни в період розвитку індустріалізації було те, яка кількість населення була зайнята, з одного боку, у землеробстві, лісництві та рибальстві (в т. зв. первинному секторі), з іншого, у промисловості та ремісництві (тобто, у вторинному секторі), а також у торгівельній, транспортній та сфері обслуговування [13, с. 115].

Питання структури зайнятості населення міжвоєнної Чехословаччини розкривають науковці Патека Я. та Якубец І. у своїй статті, опублікованій у збірнику присвяченому 70-річчю історика Карніка З.. Вони пишуть, що структура зайнятості населення країни відноситься до основної характеристики, з точки зору взаємної участі землеробства, промисловості, торгівлі та інших послуг [22, с. 181].

Як вважає Мусіл Ї., у міжвоєнний період чеське суспільство було, багатоманитим, типовим перехідним суспільством, точніше знаходилося у центрі соціального перетворення, що розвивалось по-різному: демографічний чинник (демографічна революція), економічний (трансформація аграрного населення на промислове), та, звичайно, урбанізація (перехід сільського населення до міста), тощо [7, с. 376].

За останні два десятиріччя з'явилося чимало наукової літератури, яка містить загальний комплекс відомостей, подій та фактів, що стосуються Першої Чехословацької республіки. Так, колективна праця «Історія земель Чеської Корони. З початку Просвітництва до наших днів», книга істориків Панека Я., Туми О. та ін. «Історія чеських земель» зібраних дослідження провідних істориків для кращого пізнання історії важливих подій Чехословацької держави [9; 23]. Автори першої публікації стверджують, що подолання післявоєнних труднощів та створення стабільної чехословацької валюти хоч і не привели до ліквідації хронічних недоліків чехословацької економіки, що була не лише регіонально незбалансованою, але в деяких галузях збільшувала масштаби (цукроварінні, текстильні промисловості, скловарінні), проте утворювало разом із повним відновленням світового господарства, у середині 20-х років минулого століття, передумови до економічного зростання [9, с. 180].

Один із розділів «Історії чеських земель», підготовлений визначним істориком Гарною Й., розкриває процеси побудови нової держави, взаємозв'язки Чехословаччини з іншими країнами на шляху до свого процвітання, культурне життя чехословацького населення, економічну кризу у соціальній та політичній сфері, тощо. Гарна Й. стверджує, що економічна інтеграція держави прогресувала. В основному, за рахунок розвитку внутрішнього ринку, Чехословаччина перетворювалась в єдиний економічний блок, хоча її регіони не були повністю збалансованими (Словацьчина та Підкарпатська Русь відставали від розвитку). Внутрішній ринок був обмеженим, а індустрія була залежною від експорту, що спричинило виникнення сильної конкуренції. Це стало однією із причин великої економічної кризи та призвело до протестів різної форми: страйки безробітних, тощо [23, с. 415].

Авторський колектив іншої узагальненої наукової праці «Перехрестя XX століття. Світло на білі плями у новітній історії» перераховує економічні проблеми та способи їх вирішення [16]. Науковці зазначають, що конфлікти та проблеми в економічній сфері випливають з попереднього характеру чехословацької економіки, яка формувалась ще на території колишньої монархії та пристосовувалась до структурного залучення. Другою важливою проблемою було подолання відносного відставання Чехословаччини, в порівнянні з розвитком провідних країн. Третьою проблемою була потреба індустріалізувати Словацьчину, і четвертою - захист проти негативних впливів світової економіки на чехословацьке економічне життя [16, с. 134]. Історики Гаск М., Отагал М., Кадлецова Е., Менцл В., стверджують, що весь період між двома світовими війнами був, свого роду, перехідним проміжком історії, коли відбувалося утворення нової, історично стабільної структури та формувалися процеси, які для сьогоденного суспільства є добре знайомими та пізнавальними [16, с. 131].

Публікації «Чехословаччина у 1918 – 1938 рр.» Бартоша Й. і Трапла М., «Історія Першої республіки» Олівової В., «Огляд історії Чехословаччини у 1918 – 1938 рр.» Томса Я. висвітлюють важливі відомості про Першу Чехословацьку республіку у 1918 – 1938 рр. в демографічній, адміністративній, економічній, соціальній та культурній сферах [2; 21; 24]. Ці праці розкривають вплив світової економічної кризи на європейські країни та, безумовно, Чехословаччину та які плани влада здійснювала для реорганізації соціально-економічного життя країни, подають комплексний аналіз політичного та більше соціально-економічного розвитку цієї держави.

Науковець Томс Я. відмічає, що історичні знання даної тематики є обмеженим та складним процесом, який ще не достатньо завершений [24, с. 6]. Автор робить наголос на причини та фактори, що впливали на економічний ріст Чехословацької республіки, відзначає становище промисловості у міжвоєнний період, порівнюючи його з іншими європейськими країнами [24, с. 39].

Неможна не згадати праці визначного історика Карніка З. «Мала чехословацька історія», трьохтомник «Чеські землі в період Першої республіки 1918 – 1938»: «Виникнення, формування і золота ера республіки 1918 – 1929 рр.», «Чехословаччина і чеські землі в період кризи і небезпеки (1930 – 1935 рр.)»,

«Пережитки та життя населення Чехословацької держави (1936 – 1938 рр.)», де він характеризує становище різних верств чехословацького суспільства у міжвоєнний період, зміни, які відбувалися у їхньому житті, визначає роль промислового, сільськогосподарського населення на розвиток економіки країни, тощо [13; 10; 11; 12].

Формування капітальної бази економіки чехословацької держави залежало від співпраці з іноземним капіталом, значення та роль якого є не достатньо вивченими істориками минулого століття [14, с. 7]. Тому, перед дослідниками сучасності постало завдання визначити взаємодію чехословацького капіталу з іншими країнами. Як результат, в сучасній чеській історіографії з'явилась низка збірок наукових праць провідних істориків, Лаціни В., Патека Я., Кубу Е., Якубеца І., «Колізія, задріть та прагматизм. Чехословацько-австрійські економічні відносини у 1918 – 1938 рр.», «Чехословацька та Центральна Європа у міжвоєнний період», де висвітлюється вищезгадана проблематика [8; 14]. Як відзначає дослідник Патека Я., загальна участь іноземного капіталу припадає приблизно на одну третю загального акціонерного капіталу Чехословацької республіки, найбільша концентрація якого знаходилась у гірничодобувній та металургійній промисловості [14, с. 8].

Широкому аналізу та оцінкам сучасних дослідників піддається питання світової економічної кризи 30-х років XX століття, яка мала трагічний вплив на економічний та соціальний розвиток Чехословацької республіки. Очевидним є той факт, що країні потрібно було декілька років після того, щоб оговтатись від кризи. Як стверджує історик Егню Х., жодна країна не уникала руйнівного впливу великої світової економічної кризи, однак специфічний характер, що визначає її хід в Чехословащині, був наслідком характерних структурних та регіональних рис місцевої економіки, багато з яких держава успадкувала від Габсбурзької монархії [1, с. 274]. Науковець відмічає, що жахливі економічні умови збільшили соціальну та політичну напругу в країні: безробітні робітники організовували демонстрації та масові страйки, на їх підтримку стала велика кількість інтелігенції, що призвело до репресій з боку уряду [1, с. 276].

Питання соціально-економічного становища у міжвоєнній Чехословащині були предметом досліджень наукових конференцій на протязі останніх двох десятиліть, де вчені подають аналіз соціально-економічного становища, його порівняльну характеристику з іншими європейськими державами, дають оцінку та визначають роль та вплив соціально-економічного росту Першої Чехословацької держави для населення, тощо. Так, привертає увагу міжнародна наукова конференція «1918: Модель комплексного трансформаційного процесу», результати якої подані в збірці під такою ж назвою [4]. Ця конференція була складовою широко заснованого проєкту, реалізованого під назвою «Чеське перехрестя європейської історії 1918 – 1938 – 1948 - 1968» у 2008 році Історичним інститутом ЧР, Інститутом Масарика, Архівом ЧР та Інститутом сучасної історії в Чеській республіці. Цей збірник поділяється на чотири тематичних блоки, третя частина якого висвітлює погляди науковців щодо соціального становища молодого Чехословацького народу, причому значна увага приділяється становищу жінок [4, с. 10].

Об'єктом вивчення упорядників збірника «1938: Чехословацька держава та криза демократії у Центральній Європі у 30 – 40-х роках XX століття. Пошук рішень» є Чехословацька держава 30 – 40-х років минулого століття, де зазначається, що міжвоєнний період, починаючи із економічної кризи 30-х років, належить до критичного часу держави [5]. Останній розділ публікації, «Чехословацька держава у світовій економіці напередодні та після Другої світової війни», містить дослідження таких провідних науковців як Лаціни В., Прухи В., Галлона Л. та ін., які вивчають, передусім, місце чехословацької міжвоєнної економіки в Європі та її продуктивність, нові напрями економічної політики на території Словаччини даного періоду, тощо. Там же, у своїй статті, історик Лаціна В. звертає увагу на той факт, що Чехословацька держава, за своєю величиною території та кількістю населення, була невеликою державою та належала, з європейської точки зору, до країн з визначним, хоча й меншим економічним потенціалом [5, с. 352].

Важливим внеском для історіографічної науки є збірник міжнародної наукової конференції під назвою «Чехословацька держава у 1918 – 1938 рр. Доля демократії у Центральній Європі», результати якого вивчають питання динаміки розвитку економіки у міжвоєнній Чехословацькій державі (Лаціна В.), визначають роль підприємців, менеджерів та значення середнього стану в економічному житті країни (Патека Я., Слезак Л.), аналізують становище чехословацької промисловості та раціоналізації у 1918 – 1938 рр. (Якубец І., Новотні І.), зовнішньої торгівлі (Коста І.), здійснюють порівняльний аналіз соціальних структур в міжвоєнній чеській державі (Мусіл І., Пруха В.), суспільно-політичної та громадської діяльності жінок в Першій республіці (Бурешова Я.), тощо [6; 7].

У порівнянні із європейськими країнами, дослідник Лаціна В. називає Чехословацьку державу островом відносно економічної стабільності, зважаючи на той факт, що це була економіка, невеликої за територіальними ознаками, держави із обмеженим внутрішнім ринком та великою залежністю від руху світового ринку. Однак, як показали пізніше тридцять років XX століття, економічний прогрес 20-х років мав свої недоліки та обмеження [18, с. 8]. Як зазначає науковець Коста І., 1937 рік був останнім роком існування республіки в своїх початкових кордонах: країна не досягла рівня 1929 року, ані в рівні національного продукту, ані імпорту та експорту [6, с. 344].

Здійснивши аналіз сучасної чеської історіографії щодо питань соціально-економічного становища міжвоєнної Чехословацької держави, можна стверджувати, що загальний стан історичної науки дозволяє краще зрозуміти ту ситуацію, яка панувала в країні того часу. Історична наука включає в себе загальний комплекс соціально-економічної ситуації в країні, порівняльний аналіз економічної ситуації в Чехословацькій державі та інших європейських країнах. Науковці, аналізуючи особливості чехословацького суспільства, звертають увагу на специфіку банківської сфери, взаємовплив економічної політики держави на соціальне становище її громадян. З історіографії новітнього часу видно, що економічна криза тридцятих років минулого століття вплинула на чехословацьку економіку з тяжкими наслідками. Важливий внесок у розвиток сучасної історичної науки мають наукові конференції, присвячені тематиці Першої Чехословацької республіки, які, маючи на меті розкрити ситуацію в державі, дозволяють ознайомитися із оцінками, дослідженнями провідних чеських істориків. Історична наука сучасної Чехії надає великого значення соціально-економічному чиннику в загальній чеській історії періоду Першої Чехословацької республіки. Та все ж, для кращого розуміння внутрішнього становища міжвоєнної Чехословацької держави, потрібно дослідити праці як словацьких науковців, так і істориків інших країн, які займалися вивченням дотичних проблем.

Джерела та література

1. Agnew H. LeC. Češi a země Koruny české / Hugh LeCaine Agnew [z anglického originálu, přeložila Marcela Ouzká]. – Vyd. 1. – Praha : Academia, 2008. – 549 s. - (Novověk; sv. 2).
2. Bartoš J., Trapl M. Československo 1918 – 1938 / J. Bartoš, M. Trapl. – Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. – 156 s.
3. Beranová M., Kubačák A. Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě / Magdalena Beranová, Antonín Kubačák. – Praha : Libri, 2010. – 431 s.
4. České křižovatky evropských dějin: 1918. Model komplexního transformačního procesu? / [Uspoř. Lucie Kostrová, Jana Malínská a kolektiv]. – Sv. 1. – Praha : Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2010. – 300 s.
5. České křižovatky evropských dějin: 1938. Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek / [Uspoř. Jan Němeček, Ivan Šedivý, Jiří Kocian, Oldřich Tůma]. – Sv. 2. – Praha : Historický ústav AV ČR, 2010. – 490 s.
6. Československo 1918 – 1938. Osudy demokracie ve střední Evropě. 1. Sborník mezinárodní vědecké konference. V Praze 5. – 8. října 1998. Valdštejnský palác – Senát Parlamentu České republiky / [Uspoř. J. Valenta, E. Voráček, J. Hama]. – Praha : Historický ústav, 1999. – 367 s.
7. Československo 1918 – 1938. Osudy demokracie ve střední Evropě. 2. Sborník mezinárodní vědecké konference. V Praze 5. – 8. října 1998. Valdštejnský palác – Senát Parlamentu České republiky / [Uspoř. J. Valenta, E. Voráček, J. Hama]. – Praha : Historický ústav, 1999. – 368. – 682 s.
8. Československo a střední Evropa v meziválečném období / [Uspoř. J. Pátek]. – Praha : Karolinum, 1996. – 223 s.
9. Dějiny země Koruny české. Od nástupu osvicenství po naši dobu. Sv. 2 / [Redaktoři Pavel Bělina, Jiří Pokorný]. – Praha-Litomyšl : Paseka, 1997. – 336 s.
10. Kármik Z. České země v éře První republiky 1918 – 1938. Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky 1918 – 1929 / Z. Kármik. – Praha : Libri, 2000. – 571 s.
11. Kármik Z. České země v éře První republiky 1918 – 1938. Díl druhý. Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930 - 1935) / Z. Kármik. – Praha : Libri, 2002. – 577 s.
12. Kármik Z. České země v éře První republiky 1918 – 1938. Díl třetí. O přežití a o život (1936 - 1938) / Z. Kármik. – Praha : Libri, 2003. – 803 s.
13. Kármik Z. Malé dějiny československé (1867 - 1939) / Z. Kármik. – Praha : Dokořán, 2008. – 504 s.
14. Kolize, fevnivost a pragmatismus (Československo-rakouské hospodářské vztahy 1918 - 1938). Studia historica XLV / vědeckí redaktoři: Jiří Šouša, Drahomír Jančík. – Praha : Karolinum, 1999. – 249 s.
15. Kosatík P. Bankéři první republiky. Život dr. Jaroslava Preisse / P. Kosatík. – Praha : Mladá fronta, 2010. – 203 s.
16. Křižovatky 20. století. Světlo na Bílá místa v nejnovějších dějinách / [Uspoř. Vojtěch Měnc, Miloš Hájek, Milan Otáhal, Erika Kadlecová]. – Praha : Naše vojsko, 1990. – 400 s.
17. Lacina V. Formování československé ekonomiky 1918 – 1923 / Vlastislav Lacina. – Praha : Academia, 1990. – 252 s.
18. Lacina V. Zlatá léta československého hospodářství 1918 – 1929 / Vlastislav Lacina. – Praha : Historický ústav AV ČR, 2000. – 272 s.

19. Lacina V., Slezák L. Hospodářský vývoj první ČSR v novější historické literatuře. In: Reflexe dějin první Československé republiky v česke a slovenské historiografii. Sborník referátů přednesených na kolokviu pořádaném Historickým ústavem AV ČR v Praze 18. listopadu 1997. – Praha : Historický ústav AV ČR. 1998. - 145-160 s.
20. Lacina V., Slezák L. Státní hospodářská politika v ekonomickém vývoji první ČSR / V. Lacina, L. Slezák. – 1. Vyd. – Praha : Historický ústav, 1994. – 155 s.
21. Olivová V. Dějiny první republiky / V. Olivová. – Praha : Karolinum, 2000. – 355 s.
22. Pátek J., Jakubec I. Struktura zaměstnanosti obyvatelstva v meziválečném Československu. In: Pocta profesorů Zdeňku Kárníkovi: Sborník příspěvků k jubilejním osmdesátinám. Studia historica LI / vědecký redaktor Drahoš Jančík. – Praha : Karolinum, 2003. – 181-191 s.
23. Pánek J., Tůma O. et alii. A History of the Czech lands / Jaroslav Pánek, Oldřich Tůma et alii. – Prague : Karolinum Press, 2009. – 640 s.
24. Toms J. Přehled dějin Československa v letech 1918 – 1938 / Jaroslav Toms. – Plzeň : Západočeská univerzita, 1997. – 129 s.

УДК 94(438):94(477):930.1

Дебенко Василь, Кобильник Роман

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ

Стаття присвячена дослідженню польсько-українських взаємин ХХ ст. сучасними російськими істориками. Проаналізовано етнополітичні передумови та причини міжетнічних конфліктів польського та українського населення.

Ключові слова: національно-визвольний рух, окупація, репресії, міжетнічні конфлікти.

Статья посвящается исследованию польско-украинских отношений XX ст. современными русскими историками. Проанализировано этнополитические предпосылки и причины межэтнических конфликтов польского и украинского населения.

Ключевые слова: национально-освободительное движение, оккупация, репрессии, межэтнические конфликты.

The article is devoted to research the polish-ukrainian relations of XX th century by modern russian historians. Author analysed the ethno-political conditions and cause of interethnic conflicts polish and ukrainian population.

Key words : national liberation movement, occupation, repressions. interethnic conflicts.

Історичне минуле України тісно переплітається з історією Польщі. По-різному складалися польсько-українські взаємини протягом історичного розвитку обох народів. Тісна співпраця в соціально-економічній та науковій сфері змінювалася національно ворожнечею й релігійною нетерпимістю. На жаль, ці етнополітичні непорозуміння інколи виливалися в серйозні військові конфлікти. Особливо багатим на такі події було ХХ ст., яке стало немовби історичною ілюстрацією польсько-українських взаємин попередніх століть.

Головними політичними питаннями ХХ ст. і для поляків, і для українців стали події, пов'язані з Першою та Другою світовими війнами. Вони були досить потужними каталізаторами національно-визвольних змагань та державотворчих процесів. Поляки боролися за відновлення Речі Посполитої в кордонах 1772 р. Українці, опинившись затиснутими між польською та більшовицькою арміями, зазнали поразки в своїх державотворчих змаганнях. Польський народ відновив свою державність, український навпаки, - зазнав поразки. В цей час українці та поляки під впливом різних ідеологічних програм та гасел ставали і союзниками, і ворогами затято відстоюючи власні політичні інтереси.

В даній науковій розвідці автори зробили спробу синтезувати дослідження російських істориків щодо польсько-українських відносин ХХ ст.

Сьогодні науковці Росії, Польщі та України намагаються об'єктивно та незаангажовано дослідити складні й суперечливі проблеми національної історії. Зокрема, в російській сучасній славистиці стрімко зростає кількість, а головне й якість наукових публікацій, присвячених даній тематичі. Відмінною рисою російської історіографії новітньої доби є відхід від ідеологічної упередженості, яка була характерна історикам Радянського Союзу, широкое використання закордонної праці та джерел. В декілька разів збільшилася кількість міжнародних наукових конференцій, симпозіумів, «круглих столів» [9, с. 4].

Водночас, слід зазначити, що процес розбудови Української держави, її намагання інтегруватися в європейську спільноту викликає у певній частині російських політиків та науковців роздратування. Це змушує їх «вдихати нове життя» в радянські ідеологічні догми й стереотипи. Значну діяльність в цьому напрямку проявляє «Православний центр імперських політичних досліджень», який популяризує «спадщину діячів загальноросійського спрямування». Згідно висловлювання одного з його лідерів М. Смоліна «Сьогодні «українську» націю намагаються сформувати як антиросійську партію», тому Центр «вважає своїм обов'язком розвинувати антиросійську міфологію... передаючи праці противників українства». Сучасний російський історик А. Марчуков (Інститут російської історії РАН) у своїй рецензії на виданий Центром збірник «Українська хвороба російської нації» (2004 р.) також наголосив на необхідності «дати аргументовану відповідь українству по ключових моментах ідейного протистояння, обґрунтувати ті постулати, на яких базується ідея і свідомість загальноросійської єдності» [12, с. 68].

Ціла низка наукових публікацій російських істориків присвячена міжетнічним та міжконфесійним взаєминам українського та польського народів початку – середини ХХ ст. Так, А. Бахтуріна досліджувала основні аспекти окупаційної політики Російської імперії в Східній Галичині в роки Першої світової війни. Автор монографії детально викладає плани російських урядових кіл щодо приєднання галицьких земель до Росії. Звертає увагу на довготривалу та цілеспрямовану підтримку царизмом проросійських організацій Галичини. Звільнення з-під австро-угорської влади західноукраїнських територій політичною елітою Росії розглядалося як відновлення цілісності «давніх російських земель» [1, с. 73].

Особливе місце в праці А. Бахтуріної відводиться вивченню конфесійної політики російської окупаційної адміністрації в Галичині. Відверта підтримка Російської православної церкви та її керівників архієпископа Євлогія й митрополита Антонія (Храповицького) викликали опір як і польського (католицького за віросповіданням), так і українського (переважно греко-католицького за віросповідання) населення. Власне, тісне переплетіння релігійних та державних питань призвело до зменшення ворожнечі між українцями та поляками Галичини. Водночас, недолугість конфесійної політики Росії, репресії щодо католицького й греко-католицького духовенства сприяли формуванню спільних польсько-українських програм боротьби з російською владою [1, с. 179 – 180].

В 2008 р. у Москві вийшло друком ґрунтовне монографічне дослідження одного з провідних славістів Російської Федерації Г. Матвеева «Пилсудский» [6]. Автор чимало уваги приділив ролі Ю. Пілсудського в розвитку польсько-українських відносин у міжвоєнний період. Зокрема, характеризуючи «прометеївську» програму Ю. Пілсудського, Г. Матвеев цілком слушно зауважує, що концепція польського «прометеїзму» була ідеєю не тільки Маршала, а значної частини політичної еліти II Речі Посполитої. Зокрема, автор концепції польського «федералізму» Леон Василевський вважав за необхідне створити на східних кордонах дружні Польщі незалежні держави. Згодом, з подачі Л. Василевського Ю. Пілсудський виступив за злиття Литви та Білорусії в єдину країну по взірцю Великого князівства Литовського і об'єднання в федеративну державу з Польщею. Формально незалежна Придніпровська Україна мала б союзні відносини з Річчю Посполитою. Внаслідок таких геополітичних змін між Польщею та Росією знову, як до 1569 р., не було б спільного кордону [6, с. 7].

Г. Матвеев вважає, що саме політичні погляди Ю. Пілсудського щодо створення пропольські зорієнтованої Української держави стали першопричиною польсько-радянської війни 1920-1921 рр. Ю. Пілсудський дотримувався думки, що польсько-український кордон повинен проходити по лінії річок Збруч — Горинь — Припять. «Польща, у випадку перемоги над Радянською Росією віддала б Україні С. Петлюри землі, які до 1772 р. входили до складу Речі Посполитої і лежали між спланованим польсько-українським кордоном і Дніпром, а також Київ. Таким чином, польські урядові кола на чолі з Ю. Пілсудським намагалися створити потужний буфер між Польщею та Росією» [6, с. 17].

Високим рівнем опрацювання та наукового аналізу джерельних матеріалів й історіографічних праць, присвячених дослідженню польського «прометеїзму» вирізняється праця провідного наукового співробітника Інституту військової історії Міністерства оборони Російської Федерації Т. Сімонової [11, с. 47-63]. На її думку, протягом кінця XIX – поч ХХ ст. «польські історики, громадські діячі, письменники-неоромантики обґрунтували і розвивали тезу про месіанську роль Польщі на сході в якості бар'єра, який відокремлював західну цивілізацію від варварського азійсько-візантійського сходу» [11, с. 48].

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Федоришин Микола ПЕРЕСОПНИЦЬКИЙ РУКОПИС НА ШЛЯХУ ДО ІВАНА МАЗЕПИ	3
Самчук Роман ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ XVI ст.	4
Чекурков Василь ГОНЧАРНІ КЛЕЙМА НА ПОСУДІ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ	6
Петраускас Римвидас МЕЖДУ ВІЛЬНЮСОМ И КИЕВОМ: ЛИТОВСКИЕ ВЕЛЬМОЖИ ВО ГЛАВЕ КИЕВСКОГО ВОЕВОДСТВА В XV–НАЧАЛЕ XVI вв.	9
Блануца Андрій МАЄТКОВІ СТАТКИ УКРАЇНСЬКОГО КНЯЗЯ XVI СТ. ЗА ДАНИМИ ІНВЕНТАРЯ 1558 РОКУ	10
Степанов Дмитрій «ОБЩЕРУССКОЕ» И АВТОНОМИСТСКОЕ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОТОНАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ УКРАИНСКОЙ ЭЛИТЫ В СЕРЕДИНЕ – ТРЕТЬЕЙ ЧЕТВЕРТИ XVII в.	12
Васильєва Ольга ГОСПОДАРИ БАТУРИНСЬКОГО ЗАМКУ ТА ГЕТЬМАНСЬКОГО ДВОРУ 1 (1687-1734 pp.)	17
Засипко Мар'яна СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СЕЛЯНСЬКОГО СТАНУ ЗА ПРАВЛІННЯ Д. АПОСТОЛА	21
Синяк Іван КОМПЕТЕНЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	23
Лещенко Альона ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРИСТОКРАТІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я (кн. XVIII – поч. XIX ст.)	25
Кізлова Антоніна МОЩІ СВ. СЦМЧ. МАКАРІЯ У ДУХОВНОМУ ЖИТТІ КИЯН (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX ст.)	28
Шеретюк Руслана АНТИКАТОЛИЦЬКИЙ ВЕКТОР ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖАВСТВА НА ТЕРЕНАХ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ 30-х pp. XIX ст.	30
Щербак Надія, Щербак Ніна ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНЗУРИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	32
Казначєєва Людмила СУСПІЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ 1861 р. – ПОЧАТКУ XX ст. ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ДВОРЯНСТВА	35
Івчик Наталія ПОВСТАННЯ 1863–1864 pp. ТА ЗАХОДИ ВЛАДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОСЛАБЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ	39
Постольник Ігор ОБРАЗ ПАНСЬКОЇ ВЛАДИ В СВІТОГЛЯДІ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА (ЗА ЕТНОГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ 1860-Х-1870 pp.)	41
Прищепа Олена КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ЗАХОДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)	44
Ленченко Федір ЗАРОДЖЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА СПОЖИВАЧІВ (1868-1873 pp.)	46
Шмид Олександр РОЛЬ ПІДДАНСТВА В КОЛОНІЗАЦІЙНОМУ РУСІ НІМЦІВ ТА ЧЕХІВ НА ВОЛИНІ ПОРЕФОРМЕННОГО ПЕРІОДУ	48
Безлуцька Олена ЕПІДЕМІЇ У НОВОРОСІЙСЬКОМУ КРАЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ТА БОРОТЬБА З НИМИ	50

Потапенко Максим НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЕМІЦІ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1917 РОЦІ	52
Скальський Віталій МОЛДОВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРОМАДА В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (1917-1918 рр.)	55
Щербак Надія ІВАН ОГІЄНКО І БОРТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1920 рр.)	57
Кукса Алексадр БЕЛОРУССКО-УКРАИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ ПЕРИОДА УКРАИНСКОЙ ДИРЕКТОРИИ (ДЕКАБРЬ 1918-1919 гг.)	59
Кузьмин Роман РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА ГАЛИЦЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1920 р.)	61
Сезін Сергій КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В 1920-1922 РОКАХ. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО АРХІВУ	65
Іценко Олександр ФЕНОМЕН «ОБНОВЛЕНСТВА» В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І 20-х рр. ХХ ст.	68
Синяк Степан ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАРАМІЛІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА У 1921-1939 рр. (НА ПРИКЛАДІ СОЮЗУ ОСАДНИКІВ)	70
Лазуренко Валентин ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОКИ НЕПУ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА УКРАЇНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА ЗНАРЯДДАМИ ПРАЦІ	73
Бернацький Віктор АНТИРАДЯНСЬКІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНО-ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ У РЕЛІГІЙНИХ ВИЯВАХ 1930-х рр.	76
Галай Микола УКРАЇНСЬКЕ СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО У 1932 – 1939 РОКАХ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	78
Гуменюк Оксана ЗМІНИ У ПОБУТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ (ВЕРЕСЕНЬ 1939- ЧЕРВЕНЬ 1941 рр.)	81
Карпуніна Тетяна ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	83
Фанигін Юрій ДО ПИТАННЯ ПРО АРХЕОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О.В. БОДЯНСЬКОГО В 1941 - 1943 рр.	86
Заболотна Тетяна НАСТРОЇ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ КИЄВА)	88
Білоус Олександр БОЙОВІ ЛИСТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦЗАГОНУ НКДБ СРСР «ПЕРЕМОЖЦІ»	91
Рендюк Теофіл ЩОДО РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 1941-1944 РОКАХ	93
Пилипович Тарас УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У СКЛАДІ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА АНДЕРСА (2-ГО ПОЛЬСЬКОГО КОРПУСУ) В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	97
Абрамчук Катерина ВИКОРИСТАННЯ ПРЕСИ У ПРОВЕДЕННІ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЕРБУВАЛЬНОЇ ПРОПАГАНДИ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «DEUTSCHE UKRAINE-ZEITUNG»)	99
Самборський Євгеній СПІВПРАЦЯ ПОЛЯКІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З РАДЯНСЬКИМИ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИМИ ОРГАНАМИ (1944–1946 рр.)	102
Капітан Лариса ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКВІДАЦІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗАКАРПАТТІ (ПОВОСННИЙ ПЕРІОД)	105

Бойко Вікторія АТОМНЕ ПИТАННЯ ТА ПИТАННЯ РОЗЗБРОЄННЯ В ООН: УЧАСТЬ УРСР	109
Ларькіна Людмила ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПІДґРУНТЯ ПО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КУЛЬТУ У 60-ті рр. ХХ СТОЛІТТЯ	111
Юрій Шугайло НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В УРСР У ДОБУ «ХРУЦОВСЬКОЇ ВІДЛИГИ»	113
Конопка Володимир ОБЖИНКОВИЙ ВІНОК НА ТЕРЕНАХ ВОЛИНИ ТА ПОДІЛЛЯ: СПЕЦИФІКА ПОБУТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2007-2011 рр.)	115
Кузьмич Микола ЛЕГКА ТА ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1950-х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1960-х рр.	118
Середюк Марія МУЗИЧНЕ І ФЕСТИВАЛЬНЕ ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОЇ МЕНШИНИ В УКРАЇНІ У 1991-2009 рр.	120
Нижня Ольга ПРОБЛЕМИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ	123
Кузьбіда Малгожата ДЕМОКРАТІЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ. БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ ЗМІ ЯК ЯСКРАВЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА УКРАЇНІ	125
Ващенко Олена СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЕКЦІЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	127
Фурса Алла УКРАЇНА – ГРУЗІЯ: ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ ст.)	131
Круглик Катерина ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПРАВОСЛАВ'Я УКРАЇНИ В КОМПІЛЯТИВНОМУ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ЗРІЗІ	134
Давидчук Сергій УКРАЇНО-ІЗРАЇЛЬСЬКІ ГУМАНІТАРНІ ЗВ'ЯЗКИ (2006-2011 рр.)	136
Безкоровайна Ольга ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОТВЕРДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ	138
Сойчук Руслана РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІЇ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ	141
РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
Cernenchi Eugen A MOLDAVIAN DIPLOMAT FROM THE XVI-TH CENTURY – NICOLAE BURLĂ	145
Gizicki Wojciech SECURITY - A BASIC HUMAN NEED	145
Дудко Владислав СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ РЕГУЛЯРНИХ ВІЙСЬК AUXILIA ТА ЇХ СПРИЙНЯТТЯ У РИМСЬКОМУ ВІЙСЬКУ ЗА ЧАСІВ ПРИНЦИПАТУ (31 р. до н. е.–284 р. н. е.)	147
Лысенко Владислав К ИСТОРИИ КУЗНЕЧНОЙ СВАРКИ	149
Уваров Игорь ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ЯГЕЛЛОНОВ В ОТНОШЕНИЯХ С КРЫМСКИМ ХАНСТВОМ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XV – НАЧАЛЕ XVI вв.	152
Троян Сергій ПІВДЕННОНІМЕЦЬКЕ КУПЕЦТВО В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: КОЛОНІЗАЦІЯ І ПІДПРИЄМНИЦТВО У XVI ст.	154
Лучанін Сергій РОЛЬ ПОСТАТІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ ПЕТРА I У ФОРМУВАННІ ДУХУ МОСКОВІЇ НА ПОЧАТКУ ХVIII СТОЛІТТЯ	157
Дорофеев Денис АНТИАМЕРИКАНИЗМ ВО ФРАНЦИИ: ИСТОРИЯ И СОСТОЯНИЕ	158

Трофімук Тетяна РЕКРУТСЬКІ НАБОРИ ЄВРЕЇВ У БАТАЛЬЙОНИ ВІЙСЬКОВИХ КАНТОНІСТІВ У РОСІЙСЬКІЙ АРМІЇ ХІХ СТ.: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ	162
Тарасюта Катерина ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ У 1808–1814 РР.	165
Василюк Анастасія ВІД «СОКОЛА» ДО «ПІОНЕРА»	167
Варжель Надія ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	170
Біла Олена ПОЛІТИКА КОЛОНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ (1894-1914 рр.)	171
Венгер Наталія НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ В СВІТОГЛЯДІ ТА ПОЛІТИЦІ П. А. СТОЛИПІНА: АПРОБАЦІЯ ВЛАДОЮ	173
Постоловський Руслан ПОЛІТИЧНІ МІФИ ПЕРШОЇ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ІСТОРИКА АНДРЕА ОРЗОФФ, ДАТСЬКОГО ІСТОРИКА ПЕТЕРА БУГТЕ ТА РОСІЙСЬКОГО ІСТОРИКА ОЛЕКСАНДРА БОБРАКОВА-ТИМОШКІНА	180
Соловйов Віталій ОСТАННІЙ ПЕРІОД ІСНУВАННЯ РУМУНСЬКОГО ФРОНТУ: НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ, ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ	184
Івашко Юлія ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ГРУДЕНЬ 1918 – СІЧЕНЬ 1919 рр.)	187
Сидорик Надія ЄВАНГЕЛІСТСЬКА ЦЕРКВА ТА ЇЇ МІСЦЕ У ЖИТТІ НІМЦІВ ПОЛЬЩІ (1919 – 1939 рр.)	190
Чорненький Роман ПОВСЯКДЕННА ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЯКІВ СТАНИСЛАВОВА У 1921-1939 рр.	192
Венгер Альберт ВИСВІТЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА «СХІДНИХ КРЕСАХ» В МАТЕРІАЛАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ	195
Іванченко Оксана РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ХОРВАТСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАШІВ (1929 – 1941 рр.)	197
Мигун Дмитрій ПОПЫТКИ СССР СОЗДАТЬ «СИСТЕМУ КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» В ЕВРОПЕ И ОТНОШЕНИЯ С ГЕРМАНИЕЙ	198
Сай Галина ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВЗАЄМИН У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	200
Матлай Любава ПЕРЕХІД ВІД МІЖНАРОДНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ ІСПАНІЇ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЗА ПЕРШИХ ПІСЛЯФРАНКІСТСЬКИХ УРЯДІВ (1976-1982 рр.)	203
Клочак Олег ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА ІІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗЛАМІ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	206
Санжаревський Олег ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ РЕСПУБЛІКОЮ БІЛОРУСЬ ТА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	208
Мартинчук Інна ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ М. КОВАЧА	210
Білянський Олег СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (ГРУДЕНЬ 1995 Р. – ЖОВТЕНЬ 2000 Р.): КОНСТИТУЦІЙНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТИ	212
Горобець Ігор РИНОК ЗБРОЇ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН	215
Гайдукевич Анастасія РОЛЬ І МІСЦЕ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНИХ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	217

Соловей Петро НАПРУЖЕНА СИТУАЦІЯ В АФГАНІСТАНІ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	220
Киридон Алла КОСМОПОЛІТИЧНИЙ ПРОЕКТ У.БЕКА І КОНСТРУЮВАННЯ «НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ» В ЄВРОПІ	222

РОЗДІЛ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Прищепя Богдан ПОГОРИНСЬКІ МІСТА В ЕПОХУ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	226
Герасименко Олександр МІЖЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ У МІСТАХ ВОЛИНИ XVI – XVIII СТОЛІТЬ	228
Тимочко Ірина ПРОВІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОСВІТНИЦЬКО-ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)	231
Цецик Ярослав ВИБОРИ ДО I ТА II ДЕРЖАВНИХ ДУМ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТРОЗЬКОМУ ПОВІТІ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ	233
Переходько Наталія ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ОСЕРЕДКІВ У РІВНОМУ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921–1939 рр.)	235
Михальчук Роман РЕЄСТРАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЄВРЕЇВ РІВНЕНЩИНИ ЯК ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП У ВИРІШЕННІ «ЄВРЕЙСЬКОГО ПИТАННЯ»	237
Кравчук Дмитро МЕМУАРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ НА РІВНЕНЩИНІ У 1941-1944 рр.	241
Булига Ірина ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХРИСТІЯНСЬКИХ КОНФЕСІЯХ ВОЛИНИ ПІД ВПЛИВОМ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ	244
Доброчинська Валентина ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНІ» НА ВОЛИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	246
Мухаровська Анна ЛЮДСЬКІ ВТРАТИ М. РІВНОГО У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ	249
Павлюк Олена РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА СОВЕТСЬКОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-Х ПОЧАТКУ 50-Х РР. XX СТ.	252
Ісічук Тетяна ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40 – ПОЧАТКУ 60-Х РР. XX СТ.	254
Чура Василь РІВНЕНСЬКИЙ ОБКОМ КПУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.	257
Біляковський Петро ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЗАСУХИ В НАРОДНИХ УЯВЛЕННЯХ ВОЛИНЯН (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2005-2008 рр.)	259

РОЗДІЛ IV. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

Вашук Дмитро МІСТО РІВНЕ У ДОКУМЕНТАХ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ 29-Ї КНИГИ ЗАПИСІВ)	262
Безпалько Владислав ШЛЯХЕТСЬКИЙ МАЄТОК НА ВОЛИНІ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ XVI СТ. У СВІТЛІ ФІСКАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	265
Гончар Ольга НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ПЕРЕХРЕСТІ (МИКОЛА КОСТОМАРОВ ТА МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ)	266

Березовський Олег УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ В ДОРАДЯНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	268
Сова Андрій ПЕЧАТКИ ПЛАСТОВИХ КУРЕНІВ НА ВОЛИНІ У 1920-х рр.	270
Долганов Петро УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД: ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	273
Постельжук Олександр КОНЦЕПТ УГODOВСТВА У ПРАЦЯХ СУЧАСНИКІВ МІЖВОЄННОЇ ДОБИ	278
Багрій Тетяна СУЧАСНА ЧЕСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).	281
Дебенко Василь, Кобильник Роман АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	284
Бунечко Сергій НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ 1918–1939: ЗАХІДНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	286
Рябчикова Фаїна ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗЕЙНИХ ЗАКЛАДІВ У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ В. КРАВЧЕНКА (1920–1931 рр.)	289
Ладига Олександр СУЧАСНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ СЛОВАЦЬКИХ ВІЙСЬК У БОЯХ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ (1941 – 1944 рр.)	292
Нечипорук Олена О. М. АПАНОВИЧ: «БЕРЕГІНЯ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ»	294
Jusupović Adrian AUTORYTET W TEKŚCIE HISTORYCZNYM	296
Науменко Мирослава УКРАЇНСЬКО-АЗЕРБАЙДЖАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНOSTІ ПРОБЛЕМИ)	298
Осаволюк Юлія СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ГРУШЕВСЬКІАНА (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	301
Циганчук Анатолій, Циганчук Ксенія ПРО ІСТОРИЧНУ СВІДОМІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	304
Полович Олег ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ	306
Білявцева Ольга УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	308
Грипич Світлана СПІВПРАЦЯ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ (РІВНЕНСЬКА ФІЛІЯ) ІЗ НАУКОВОЮ БІБЛІОТЕКОЮ РДГУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПЕРШОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	311
Троян Сергій НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ У МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ : СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ВІЗІЯ	313
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	314
ЗМІСТ	317

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В. Б. Самсонюк, В. Ю. Кравчук**

Обкладинка – **Г. В. Волохов**

Підписано до друку 25.11.2011 р. Папір офсетний. Гарнітура Arial Narrow.
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Замовлення №108/1

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Толстого, 3, тел. (0362) 22-41-20

А–43 **Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

ББК 63.3(4Укр)
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011